

Zestigplusser Michiel is al ruim twee jaar ziek. Tien jaar geleden kreeg hij voor het eerst een hartaanval, drie jaar geleden moest hij een driedubbele bypassoperatie ondergaan. Ook toen hervatte hij zijn werk als deeltijder in de horeca en callcentermedewerker. Maar al vrij snel bleek dat het niet meer lukte. Niet alleen zijn hartkwaal, ook zijn apneu en zijn ADHD speelden hem parten. ‘Ik was zo ontzettend moe, ik kon niets meer.’

Maanden van onzekerheid volgden. ‘Ik werd gekeurd door een verzekeringsarts van UWV, die mij vertelde dat ik in staat was om tien uur in de week te werken. Ik voelde me zo beroerd dat ik niet de puf had om daartegen in te gaan’, zegt hij. Later kreeg hij van zijn casemanager te horen dat de beoordeling was vastgesteld op 20 à 24 uur. Nadat die fout was hersteld, kreeg Michiel te horen dat hij toch geen recht zou hebben op een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Hoezo? Michiel haalt zijn schouders op. ‘Toen ik navraag deed bij de hulpverleners van het Juridisch Loket, keken zij in eerste instantie vreemd op, maar later kreeg ik te horen dat de afwijzing wel klopte. Hoe dan? Dat is mij nooit uitgelegd.’

ZWARTBOEK
Michiel is niet de enige die het spoor bijster raakte binnen de krochten van de WIA, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen. Vakbond FNV stelde een zwartboek samen waarin tientallen WIA-gerechtigden hun verhaal doen over lange wachttijden, willekeurige beoordelingen, onrealistische functievoorstellen en extreem lage vervolguitkeringen. Ruimte was er niet om de vele honderden reacties weer te geven die de bond met ‘één bescheiden oproep’ binnenkreeg, vertelde Erica Hemmes, FNV-bestuurder Uitkeringsgerechtigden, destijds.

WIA is een afkorting die evengoed zou kunnen staan voor ‘wat ingewikkeld allemaal’

WIA is een afkorting die evengoed zou kunnen staan voor ‘wat ingewikkeld allemaal’, stelde ook Octas (Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel), de speciale commissie die door het vorige kabinet in het leven werd geroepen om het arbeidsongeschiktheidsstelsel onder de loep te nemen. Die kwam vorig jaar met drie scenario’s voor vereenvoudiging en verbetering. Minister Eddy van Hijum (Sociale Zaken) neigt naar het eerste scenario, schreef hij in februari aan de Tweede Kamer. In dat scenario wordt gesleuteld aan het bestaande stelsel, waarbij het onderscheid tussen blijvend en tijdelijke arbeidsongeschikten wordt geschrapt — evenals het systeem van initiële en vervolguitkeringen voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Dat ontziet het overbelaste UWV doordat de aanvragen voor medische herkeuringen drastisch zullen afnemen én de uitkeringsberekening makkelijker wordt, luidt de redenering.

NODELOZE COMPLEXITEIT
Politiek Den Haag is in rep en roer door de fouten die door uitvoeringsinstantie UWV zijn gemaakt in het

WIA: nodeloos complex, maar verbeteringen komen niet van de grond

De kabinetsvoorstellen voor aanpassing van het arbeidsongeschiktheidsstelsel stuiten op bezwaren. UWV nu ontzien betekent meer problemen op langere termijn, waarschuwen betrokkenen.

UWV-kantoor in Den Haag. Duizenden mensen hebben de afgelopen jaren een te hoge of te lage uitkering ontvangen. FOTO: LAURENS VAN PUTTEN/ANP

toekennen van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Daardoor hebben tientallen duizenden mensen de afgelopen jaren een te hoge of te lage uitkering ontvangen. Volgens UWV komt dit deels vanwege de nodeloze complexiteit van het systeem.

Dat wil er bij de bonden niet in. De ‘keiharde’ WIA is ‘niet ingewikkeld, maar vooral verknipt’, vindt de FNV. Werkgeversorganisaties vinden ook dat te snel wordt geroepen dat alles eenvoudiger moet. ‘De vraag is of de verschillende voorstellen voor vereenvoudiging de onderliggende problemen oplossen’, aldus VNO-NCW en MKB-Nederland. ‘Het stelsel kent immers sinds de invoering eind 2005 al deze mate van complexiteit en blijikbaar was dat tot 2020 geen probleem bij de uitvoering.’

Bonden en werkgevers, maar ook verzekeraars en zogeheten casemanagers die zieke en arbeidsongeschikte werknemers begeleiden, verzetten zich om uiteenlopende redenen tegen de voorgenenom marsroute van het kabinet.

ALLERLEI NUANCES
Volgens de bonden wordt de Octas-analyse misbruikt om op de WIA te bezuinigen. Zij hekelen vooral de korting die volledig afgekeurde mensen te wachten staat mocht het onderscheid tussen blijvende en tijdelijke arbeidsongeschiktheid worden opgeheven.

Wel zijn zij het eens met het voorstel tot verlaging van de WIA-drempel. Nu heeft iemand pas recht op een arbeidsongeschiktheidsuitkering bij 35% verlies van verdiencapaciteit; Van Hijum stelt een verlaging voor tot 25%. Ook zijn de bonden voorstander van het afschaffen van de vervolguitkering, die een fors inkomensverlies oplevert voor WIA-gerechtigden die hun zogeheten ‘restcapaciteit’ om te werken onvoldoende benutten.

Vanuit de verzekeraars klinkt bezorgdheid over de afbouw van de werkervattingsprikkels in het systeem. ‘Het huidige stelsel is heel subtiel ingericht met allerlei nuances om te zorgen dat werken loont en dat de vervuiler betaalt’, zegt directeur Harold Herbert van het Verbond van Verzekeraars. ‘Door de voorstellen die er nu liggen, wordt het stelsel minder activerend.’

VERLAMMEND
Zo betalen werkgevers met veel ziekteverzuim hogere premies, terwijl zieke werknemers geprikkeld worden om weer aan de slag te gaan omdat hun inkomen daalt. Octas zette destijds vraagtekens bij de werknemersprikkels omdat die eerder ‘verlamvend’ zouden werken, maar nieuw onderzoek door onder meer het CPB spreekt dat tegen. Hoe beter de conjunctuur en hoe krasser de arbeids-

markt, des te meer mensen weer aan het werk gaan.

Het verbond zet ook vraagtekens bij afschaffing van de IVA, het uitkeringsregime voor blijvend arbeidsongeschikten. Terwijl de voorgestelde aanpassingen mede gericht zijn op het opheffen van zogeheten hardheden binnen de WIA, staat deze maatregel daar haaks op, stelt Herbert. Bijkomend effect van de voorgestelde aanpassingen is dat de lasten voor werkgevers zullen toenemen. Voortaan zullen zij blijven opdraaien voor werknemers die nauwelijks kans maken om weer aan de slag te gaan terwijl ook de hogere uitkering voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten via hogere premies bij hen neerslaat.

Van Hijum stelt voor dat effect te temperen door de meebetalperiode voor werkgevers in te korten. Maar ook dat werkt averechts, zegt het beroepsregister voor casemanagers

Register Specialistisch Casemanagement (RSC). Kort je die tienjaarijperiode in, dan hebben verzekeraars minder tijd om hun investeringen in re-integratie terug te verdienen, leggen RSC-voorzitter Gaston Merckelbagh en specialist Marjol Nikkels uit. ‘Dat leidt tot lagere re-integratiebudgetten, waardoor uiteindelijk minder mensen weer aan de slag zullen gaan.’

TERUGTREKKING
Van Hijums variant dreigt zelfs het hele hybride stelsel om zeep te helpen, waarschuwt het RSC. Nu is zo’n 40% van de markt (gemeten naar loonsom) privaats. (Zeer) grote bedrijven dragen het risico zelf, middelgrote bedrijven brengen het onder bij een verzekeraar. Hoe groter de benodigde dekking — en die loopt enorm op door de lagere drempel, het schrappen van de IVA en de hogere WGA-uitkering — hoe meer kapitaal de verzekeraars moeten aanhouden. Daarom zullen zij direct hun premies (aanzienlijk) moeten verhogen, waardoor zij minder concurrerend worden versus het publieke UWV.

Volgens het RSC zouden diverse verzekeraars al nadenken over een terugtrekking uit de markt, mochten de kabinetsvoorstellen doorgang vinden. Het Verbond van Verzekeraars wil dat bevestigen noch ontkennen. FNV’er Hemmes spreekt tegen dat werkgevers op kosten worden gejaagd. ‘Het komt uit de loonruimte. Bovendien kan je werkgever een deel van de premie inhouden op je nettoloon.’

PRIKKELS
Wat moet er dan wel gebeuren? Het Verbond van Verzekeraars heeft al een aantal initiatieven opgestart om UWV uit de brand te helpen, vertelt Herbert. Zo is er afgesproken alleen herkeuringen aan te vragen bij ‘gemootiveerde wijziging van de mate van arbeidsongeschiktheid’. En er loopt een project dat ervoor moet zorgen dat er minder verzekeringsartsen nodig zijn voor de beoordelingen. ‘Een voorzicht-

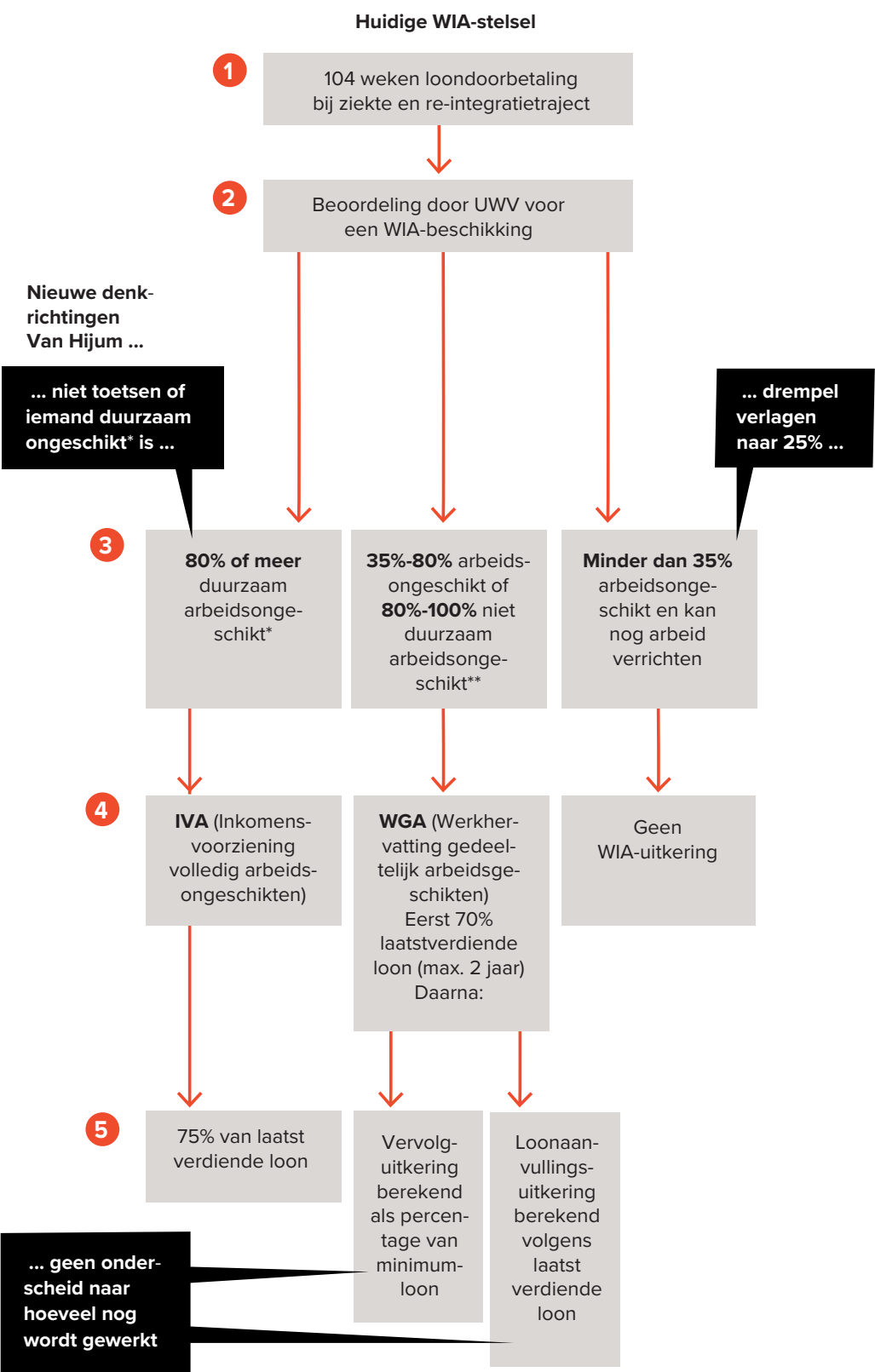
‘De vraag is of de voorstellen voor vereenvoudiging de onderliggende problemen oplossen’

tige inschatting is dat je dan een derde van de capaciteit aan verzekeringsartsen kunt vrijspelen. Dat scheelt meer dan alle tot op heden genomen maatregelen bij elkaar.’

Ook RSC heeft een lijst aan aanbevelingen, zoals een no-riskpolis voor werkgevers die een re-integrerende werknemer aannemen, herziening van het uitkeringsregime voor eigen risicodragers en aanpassing van commerciële WIA-hiaatverzekeringen.

‘Het is essentieel dat private verzekeraars voldoende re-integratieprikkels ervaren om daadwerkelijk te investeren in succesvol terugkeer naar werk’, stelt Nikkels. ‘Verzekeraars ondervinden nu vooral financieel voordeel wanneer een cliënt duurzaam en volledig arbeidsongeschikt wordt verklaard en instroomt in de (publiek gefinancierde, red.) IVA. Die financiële prikkels moeten juist liggen bij een geslaagde re-integratie.’

Michiel schiet er voorlopig niet veel mee op. De hartpatiënt zit in de bijsand en moet zijn eigen huis ‘opeten’, vertelt hij aan de telefoon. ‘Ik snap echt niet waarom ik geen recht heb op een WIA-uitkering. Ik kan echt niets meer, dan heeft solliciteren ook weinig zin.’

© FD | RR *de verzekeringsarts verwacht dat je niet meer zal kunnen werken. **op termijn kan je weer deels gaan werken.